दैनिकं ई-संस्कृतवार्तापत्रम्
हिमसंस्कृतवार्ताः
himsanskritvartah
e-Sanskritnewspaper
नवा प्रेरणा नवोत्साहः
हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः
■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-3 ■ अङ्क-320
1
13.09.2024 शुक्रवासरः वि.सं. २०८० भाद्रपदशुक्लदशमी भाद्रपद 29 प्रविष्टांशः
Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

पेरिस-पैरालम्पिकतः प्रत्यागच्छन्तं भारतीयदलं स्वनिवासस्थाने मिलितवान् प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी

हिमसंस्कृतवार्ताः - डॉ नरेन्द्रराणा सिरमौरः। प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी पेरिस-पैरालम्पिकतः प्रत्यागच्छन्तं भारतीयदलं स्वनिवासस्थाने मिलितवान्। भारतीयक्रीडकाः वैश्विकमञ्चे पैरालिम्पिकक्रीडायां देशस्य कृते अद्यावधि सर्वाधिकपदकानि प्राप्य इतिहासस्य निर्माणं कृतवन्तः। अवधेयं वर्त्तते यत् पदकसारण्यां भारतेन ७ स्वर्णं, ९ रजतं, १३ कांस्यपदकैः सह आहत्य २९ पदकानि प्राप्य पदकतालिकायां १८ स्थानं प्राप्तम्।

देशस्य रक्षाक्षेत्रं आत्मनिर्भरभारतस्य नूतन-संकल्पेन सह द्रुतगत्या अग्रे गमिष्यति- रक्षामंत्री राजनाथसिंहः

रक्षामंत्री राजनाथसिंहः अवदत् यत् देशस्य रक्षाक्षेत्रं आत्मनिर्भरभारतस्य नूतन-संकल्पेन सह द्रुतगत्या अग्रे गमिष्यति इति। राजस्थानस्य जोधपुरे प्रचलितस्य बृहत्तमस्य बहुराष्ट्रियस्य वायु-अभ्यासस्य तरङ्गशक्तेः द्वितीय-चरणे आयोजिते वायु-प्रदर्शनस्य साक्ष्यं स्वीकृत्य मन्त्री अवदत् यत्, "तरङ्गशक्तेः उद्देश्यं देशस्य सैन्यक्षमतायाः प्रदर्शनं, सहभागिदेशानां मध्ये अन्ताराष्ट्रिय-सहयोगस्य सुदृढीकरणं च अस्ति" इति। सः मित्रराष्ट्राणि उद्भूत-वैश्विक समस्याः अभिलक्ष्य सहभागितां नूतनोन्नतिं प्रति नेतुं आह्वयत् । अभ्यासस्य समये रक्षामंत्री राजनाथसिंहः भारत-रक्षा-उड्डयन-प्रदर्शनी-आईडीएएक्स-24 इत्यस्य उद्घाटनम् अकरोत्। जोधपुर-नगरे आईडीएएक्स इत्यस्य संस्करणस्य उद्देश्यं, भारतीय-विमानयान-उद्योगानां स्वदेशीयकौशलस्य, अदम्यभावनायाश्च प्रदर्शनम् अस्ति।

भारतीय साम्यवादी दलस्य (मार्क्सवादी) वरिष्ठनेता महासचिवः च सीताराम- येचुरी- वर्यस्य निधनम्

हिमसंस्कृतवार्ताः नरेशमलोटिया नादौनम्। भारतीय साम्यवादी दलस्य (मार्क्सवादी) वरिष्ठनेता महासचिवः च सीतारामयेचुरीवर्यस्य गुरुवासरे निधनं जातम्। सः ७२ वर्षे अन्तिमश्वासं गृहीतवान्। सः बहुकालात् रुग्ण आसीत्। सः अद्यैव एम्स-चिकित्सालये प्रवेशं प्राप्तवान्। ७२ वर्षीयः भाकपानेता सीतारामयेचुरी पूर्वं १९ अगस्तदिनाङ्के एम्स-चिकित्सालये प्रवेशितः आसीत्। पश्चात् सः ICU इत्यत्र नीतः। ततः परं तस्य चिकित्सा क्रियते। गुरुवासरे पुनः तस्य स्वास्थ्यस्य क्षयः अभवत्।

सीताराम येचुरी ज्ञातव्यम्

सीताराम येचुरी भारतीयसाम्यवादीपक्षस्य (मार्क्सवादी) महासचिवः, दलस्य संसदीयसमूहस्य नेता च आसीत्। तस्य जन्म १९५२ तमे वर्षे अगस्तमासस्य १२ दिनाङ्के चैन्नईनगरे तेलुगुभाषिषु ब्राह्मणकुटुम्बे अभवत्। २०१६ तमे वर्षे राज्यसभायां सर्वोत्तमसंसदीयपुरस्कारेण अपि पुरस्कृतः। आपत्काले जेएनयू-नगरे स्थित्वा सः गृहीतः। तदनन्तरं सः क्रमशः वारत्रयं जेएनयू-छात्रसङ्घस्य अध्यक्षः निर्वाचितः। १९८४ तमे वर्षे भाकपा-सङ्घस्य केन्द्रीयसमित्याम् २०१५ तमे वर्षे सः दलस्य महासचिवः निर्वाचितः। येचुरी २००५ तमे वर्षे पश्चिमबङ्गात् राज्यसभायाः सदस्यत्वेन निर्वाचितः। सः सदने बहून् विषयान् उत्थापितवान्। विगतेभ्यः दिनेभ्यः तस्य स्वास्थ्यं क्षीणं भवति। अधुना येचुरी इत्यस्य मोतियाबिन्दोः शल्यक्रिया अभवत्। अधुना सः फुफ्फुस-संक्रमणकारणात् एम्सनगरे प्रवेशितः अस्ति। सः अद्यैव कोलकातानगरस्य घटनायाः विषये वक्तव्यं दत्तवान् आसीत्। नूतनानाम् आपराधिक- विधेयकानां विषये स्थापितयाचिकायां विपक्षगठबन्धनस्य भारतस्य समर्थनमपि कृतवान्। वामपक्षीय-नेतृत्वेन तेषां विशिष्टः परिचयः अस्ति। सः वामपक्षीय-विचारधारा-विषये सर्वदा स्वरं उत्थापयति एव।

भारतदेशः जैव- प्रौद्योगिकी आधारितस्य जैवक्रान्तेः रोमाञ्चकर-समये प्रवेशं कुर्वन् अस्ति-विज्ञान-प्रौद्योगिकी-राज्यमन्त्री डा. जितेन्द्रसिंहः

विज्ञान-प्रौद्योगिकी-राज्यमन्त्री डा. जितेन्द्रसिंहः अवदत् यत् भारतदेशः जैव-प्रौद्योगिक्याधारितस्य जैवक्रान्तेः रोमाञ्चकर-समये प्रवेशं कुर्वन् अस्ति इति। नवदिल्ल्याः भारतमण्डपम् इत्यत्र ग्लोबल्-बायो-इण्डिया-2024 इति सम्बोधयन् डा. सिंहः अवदत् यत् जैवक्रान्तिः भारतस्य कृते तथैव प्रभावं जनयितुं शक्नोति यथा एकदा पाश्चात्यदेशानां कृते आई.टी- क्रान्तिः आसीत्। ग्लोबल्-बायो-इण्डिया-2024 इत्यस्य विषये मन्त्री अवदत् यत् एतत् मन्त्रालयानां, राज्य-सर्वकाराणां, स्टार्ट-अप्-संस्थानां, शोधकर्तृणां, बायो-क्लस्टर्-संस्थानां, निवेशकानां, अन्ताराष्ट्रिय-संस्थानां, नीति-निर्मातृणां, उद्योगनेतृणां इत्यादीनां विविध-संस्थानां कृते व्यापार-सम्पर्क-मञ्चरूपेण कार्यं करिष्यति इति। त्रिंशततः अधिकदेशानाम् पञ्चशत-तः अधिकैः प्रदर्शिनीभिः सह, सः आशां प्रकटयति यत् एतत् नवीनकल्पनानां सहभागित्वस्य च निर्माणे साहाय्यं करिष्यति इति।

आयुष्-मन्त्रालयेन विशिष्टाभियानस्य अन्तर्गतं त्रयोदश-शततोऽधिकाः जनसमस्याः निराकृताः

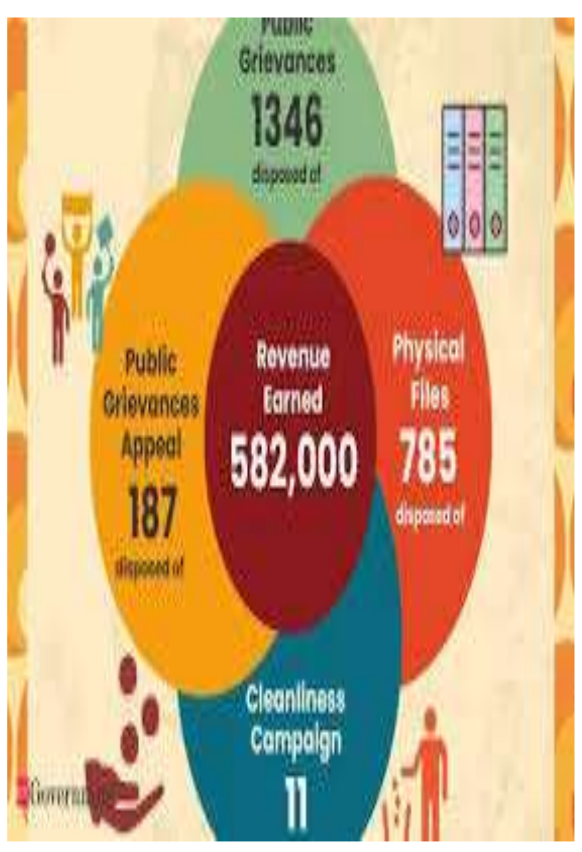

आयुष्-मन्त्रालयेन तृतीयतमस्य विशिष्टाभियानस्य अन्तर्गतं त्रयोदश-शततोऽधिकाः जनसमस्याः निराकृताः । अस्य अभियानस्य उद्देश्यं कार्यस्थले स्वच्छतायाः परिपालनम् अभिवृद्धिः च अस्ति इति मन्त्रालयः अवदत्। मंत्रालयः इदानीं विशेष-अभियानस्य चतुर्थ-चरणस्य कृते सज्जः अस्ति। आगामि-अभियानस्य भागरूपेण, आयुष्-मन्त्रालयः स्वच्छं, अवकरमुक्तं च भारतं कर्तुं सर्वेभ्यः प्रतिज्ञां ज्ञापयिष्यति ।

सुभाषितम्

न कर्मणा लभ्यते चिन्तया वा
नाप्यस्ति दाता पुरुषस्य कश्चित्।
पर्याययोगाद्विहितं विधात्रा
कालेन सर्वं लभते मनुष्यः।।

भावार्थः- हे राजन्! न तो कोई कर्म करने से नष्ट हुई वस्तु मिल सकती है, न चिन्ता से ही। कोई ऐसा दाता भी नहीं है जो मनुष्य को उसकी विनष्ट वस्तु दे दे। विधाता के विधानानुसार मनुष्य समय पर सब कुछ प्राप्त कर लेता है।

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

केरल-राज्ये राज्य-वित्त-मन्त्रिणां एकदिवसीयं सम्मेलनम् सम्पन्नम्

केरल-राज्ये तिरुवनन्तपुरम्-नगरे राष्ट्रस्य राज्य-वित्त-मन्त्रिणां एकदिवसीयं सम्मेलनम् आयोजितम्। तेलङ्गाना-कर्णाटक-पञ्जाब-तमिल्नाडु-राज्यानां मन्त्रिणः सम्मेलनेऽस्मिन् भागं भजितवन्तः । सम्मेलने षोडशतमस्य वित्त आयोगस्य विषये अपि च केन्द्र-राज्य-सर्वकारयोः वित्तीय-सम्बद्धेषु अन्येषु विषयेषु चर्चा जाता । केरलस्य मुख्यमन्त्री पिनरायी-विजयनः सम्मेलनस्य उद्घाटनं कुर्वन् अवदत् यत्, राज्येण, पञ्चदश-तमं वित्त आयोगं प्रति स्वकीय ज्ञापनपत्रे, राज्याणां कृते वितरितः करांशः आयस्य पञ्चाशत्-प्रतिशतं यावत् वर्धनीयः इति आग्रहः कृतः आसीत्। सः राज्याणां मध्ये करस्य सन्तुलितं वितरणम् अपि प्रार्थयत्। सः इतोऽपि अकथयत् यत् केन्द्रेण आरोपितः उपकरः अधिभारः च वर्धमानां प्रवृत्तिं दर्शयति यया विभाजकेषु करसमूहेषु राज्याणाम् अंशः सङ्कुचितः अभवत् इति। अस्मिन् सम्मेलने अनेके मन्त्रिणः उपस्थिताः आसन्।

हिमाचलमस्जिदविवादः-मस्जिदे अवैधनिर्माणप्रकरणे द्वयोः मन्त्रिणोः बृहदारोपः, पूर्वभाजपासर्वकारेण लक्षाधिकरूप्यकाणि दत्तानि आसन्

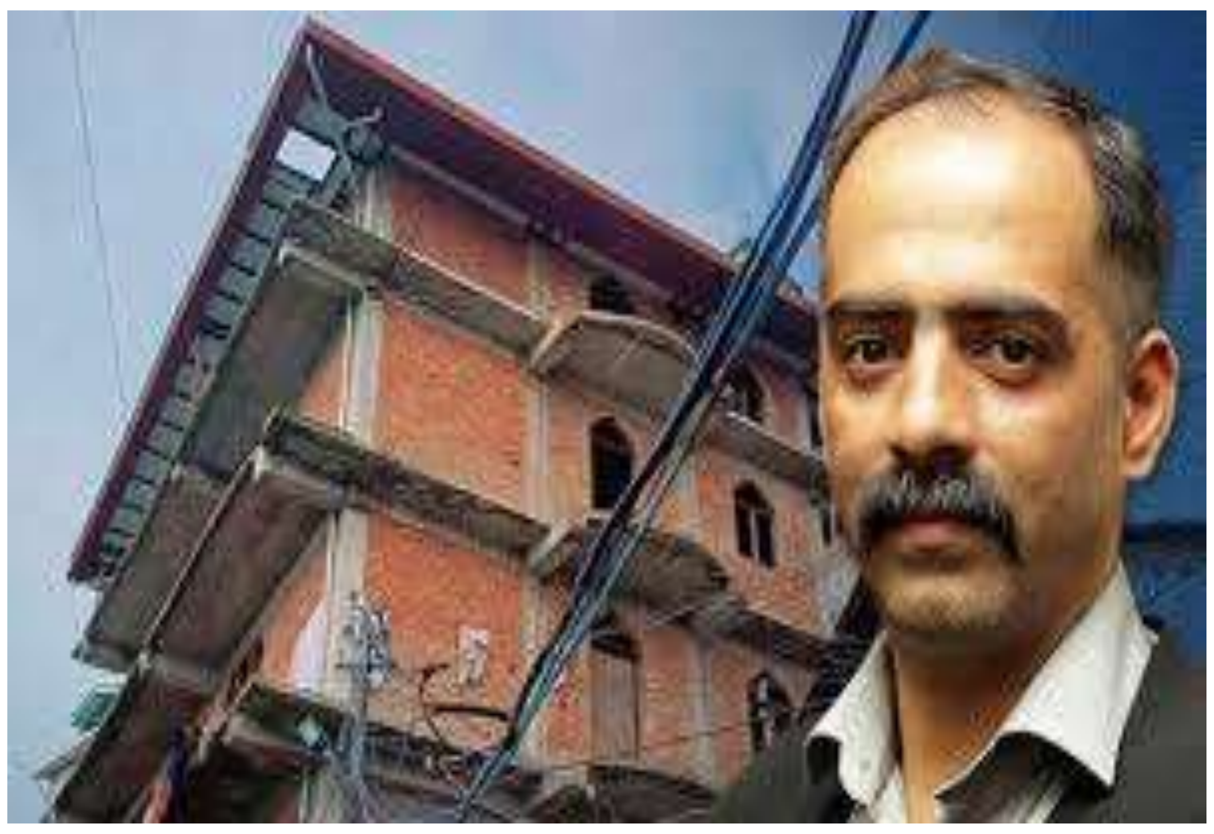

हिमसंस्कृतवार्ताः - शिमला। हिमाचलप्रदेशस्य राजधानी शिमलानगरस्य संजैलीनगरे स्थिते मस्जिदे अवैधनिर्माणस्य प्रकरणे राज्यसर्वकारस्य द्वौ मन्त्रिणौ भाजपां लक्ष्यं कृतवन्तौ। नगरविकासमन्त्री विक्रमादित्यसिंहः पंचायतीराजमन्त्री अनिरुद्धसिंहः च गुरुवासरे संयुक्ते पत्रकारसम्मेलने उक्तवन्तौ यत् २०१९ तमे वर्षे पूर्वभाजपासर्वकारस्य कार्यकाले मस्जिदस्य निर्माणार्थं २ लक्षरूप्यकाणां वित्तपोषणं कृतम्। एतत् धनं योजनाप्रमुखात् दत्तम् आसीत्। अनिरुद्धसिंहः अवदत् यत् सूचना एतदपि अस्ति यत् जयरामठाकुरः मुख्यमंत्री भूत्वा मस्जिदनिर्माणाय १२ लक्षरूप्यकाणि दत्तवान्। असौ अकथयत् यत् विधानसभायां नगरनिगमेन दत्तस्य उत्तरानुसारं पूर्वं मस्जिदे एकं तलं निर्मितमासीत्। २०१० तः २०२४ पर्यन्तं तस्य उपरि चत्वारि अवैधतलानि निर्मितानि। संजौली मस्जिदसमित्याः, मौलवी वक्फ बोर्ड इत्येतयोः पक्षतः नगरनिगम आयुक्ताय स्वयमेव अवैधनिर्माणं ध्वस्तं कर्तुम् आवेदनं कृतम्। अवैधनिर्माणानां ध्वंसनस्य, सीलीकरणस्य च विषये कथ्यते। तस्य निर्णयस्य स्वागतं भवति। एतत् समग्रदेशस्य कृते उदाहरणम् अस्ति।

तत्कालीन कनिष्ठाभियन्तुः विरुद्धं विभागीयनिरीक्षणं भविष्यति

विक्रमादित्यसिंहः अवदत् यत् पूर्वभाजपासर्वकारस्य नगरविकासमन्त्री स्वयमेव मस्जिदस्य मौलानास्थापनार्थं अनुशंसां दत्तवान्। प्रश्नस्य उत्तरे सः अवदत् यत् मस्जिदप्रकरणे संजौली-वार्डस्य कनिष्ठ- इञ्जिनीयरस्य विरुद्धं विभागीय-निरीक्षणम् अपि भविष्यति। यदा एतद् प्रकरणं न्यायालयं गतम् तदा प्रतिवेदने असमीचीनं नाम दत्तम् इति कथ्यते। अनुकृतं दलं कृतवान्। पदोन्नतिं प्राप्य सः विषयं स्ववशं कृतवान्। एतादृशी परिस्थितौ एषः विषयः १४ वर्षाणि यावत् जटिलः अभवत्।

शीघ्रमेव पथिकविक्रेतृणां विक्रेतृणां च समितिः

अनिरुद्धसिंहः अवदत् यत् पथिकविक्रेतृणां विक्रेतृणां च समितिः अपि अन्तिमरूपेण निर्धारयितुं गच्छति। विधानसंशोधनद्वारा हिमाचले वा हिमाचलात् बहिः वा सर्वेषां पथविक्रेतृणां कृते पुलिससत्यापनम् अनिवार्यं भविष्यति। वीथिविक्रेताक्षेत्राणि निर्मितानि भविष्यन्ति। विपण्यां बहुजनसमूहः अस्ति। जनानां गमने कष्टं भवति। सः अवदत् यत् १९४५-४६ तमवर्षस्य जमाबन्द्यां रियासतकाले एषा भूमिः राणासाहेबबहादुरकोटी इत्यस्य नाम्ना आसीत्। १९५१-५२ पर्यन्तं प्रान्तीयसर्वकारस्य स्वामित्वे इस्लामधर्मस्य नामधेयेन भूमिः आसीत्। अनिरुद्धः अवदत् यत् अद्यतनकाले घटिते आक्रमणप्रकरणे षट् जनानां नामकरणं कृतम्। तेषु द्वौ अवयस्कौ स्तः। ते भिन्ननाम्ना निवसन्ति स्म।

प्रवासिनः विषये समितिः निर्मितः भविष्यति- विक्रमादित्यः

विक्रमादित्यसिंहः अवदत् यत् संजौलीनगरस्य घटनाः सर्वकारेण गम्भीरतापूर्वकं गृहीताः। सर्वकारः स्थितिं सुदृढं कर्तुं प्रयतते। अस्मिन् सन्दर्भे संजौली मस्जिदसमित्या महत्त्वपूर्णं पदं कृतम् अस्ति। अवैधनिर्माणं स्वयं दूरीकर्तुं एमसी आयुक्ताय आवेदनं दत्तम् अस्ति। राज्यात् बहिः आगच्छन्तः प्रवासिनः परीक्षिताः सत्यापिताः च भवेयुः इति उक्तवान्। अस्य कृते अतीव शीघ्रमेव समितिः निर्माय जनसमूहस्य परामर्शः गृहीतः भविष्यति। अस्मिन् भाजपाविधायकाः अपि समाविष्टाः भविष्यन्ति। सः अवदत् यत् संजौली मस्जिदविषये भाजपयाः राजनीतिः न कर्तव्या। मस्जिदस्य त्रीणि तलानि कोरोनाकाले निर्मितानि आसन्। कोरोनाकाले कस्य सर्वकारः आसीत्? शिमलानगरस्य महापौरः कः आसीत्? एतानि सर्वाणि वस्तूनि अपि अभिलेखे आगन्तुम् अर्हन्ति। अन्येषां प्रति अङ्गुलीनिर्देशः सुलभः भवति।

मस्जिदविवादे नूतनं चक्रम्, मुस्लिमपक्षः अवैधनिर्माणं एव दूरीकर्तुं नगरनिगमायुक्ताय आवेदनं कृतवान्

हिमाचलप्रदेशस्य राजधानी शिमलानगरस्य संजैलीनगरे स्थिते मस्जिदे अवैधनिर्माणस्य कथितस्य प्रकरणे नूतनं घटनाचक्रम् आगतम्। गुरुवासरे मुस्लिम कल्याणप्रमुखः मोहम्मदलतीफः संजौली मस्जिदसमित्या च आयुक्ताय भूपेन्द्रकुमार अत्री इत्यस्मै संजौली मस्जिदस्य अवैधनिर्माणं स्वयमेव दूरीकर्तुं आवेदनं कृतवान्। मुस्लिमपक्षतः मोहम्मद लतीफः अवदत् यत् हिमाचलं शान्तिप्रेमी राज्यम् अस्ति। एतादृशं युद्धम् अत्र न भवेत्। वयं इच्छामः यत् एषा शान्तिः भ्रातृत्वं च निरन्तरं भवतु। वयं एम. सी. आयुक्तं निवेदितवन्तः यत् वयं मस्जिदस्य अवैधभागं स्वयमेव दूरीकर्तुं सज्जाः स्मः। यदि एमसी न्यायालयस्य निर्णयः अपि अवैधनिर्माणं दूरीकर्तुं आगच्छति तर्हि वयं तस्य अपि स्वागतं करिष्यामः।

विषये राजनीतिः न भवेत्- मौलाना

संजौली जामा मस्जिदस्य इमाम मौलाना शहजादः अवदत् यत् वयं हिमाचलस्य स्थायिनिवासिनः स्मः। अस्माभिः अत्र प्रेम्णा जीवितव्यम्। अस्मिन् विषये राजनीतिः न भवेत्। हिमाचलीयाः अस्माकं भ्रातरः वयं तेषां भ्रातरः। अतः वयं एम. सी. आयुक्तं स्वयमेव अवैधनिर्माणं दूरीकर्तुम् अनुरोधं कृतवन्तः। यतः अस्माकं परस्परं प्रेम्णः क्षयः न भवेत्। इदानीं एम. सी. आयुक्तः भूपेन्द्रकुमारः अत्री इत्यनेन उक्तं यत् मुस्लिमपक्षतः अनुरोधः कृतः यत् मस्जिदस्य यः भागः अवैधः अस्ति सः सीलः करणीयः इति। यदि एमसी न्यायालयस्य निर्णयः अपि अवैधनिर्माणं दूरीकर्तुं आगच्छति तर्हि वयं तस्य स्वागतं करिष्यामः। वयम् अस्य आवेदनस्य समीक्षां कुर्मः अद्यैव निर्णयं कर्तुं प्रयतेम। अपरपक्षे शिमलाव्यापारमण्डलेन बुधवासरे संजौलीनगरे यष्टिप्रहारस्य विरुद्धं अद्य प्रदर्शनं कृत्वा अर्धदिनपर्यन्तं विपणी पिहिता।

किं विवादः इति ज्ञातव्यम्

सितम्बरमासस्य तृतीये दिने मल्यानाक्षेत्रे द्वयोः समूहयोः मध्ये युद्धस्य अनन्तरं एषा स्फुलिङ्गः उद्भूतः। ५ सितम्बर दिनाङ्के संजौलीनगरस्य मस्जिदस्य बहिः स्थानीयजनाः प्रदर्शनं कृतवन्तः। ७ सितम्बर दिनाङ्के नगरनिगम- आयुक्तन्यायालये मस्जिदे कथितस्य अवैधनिर्माणस्य विषये श्रवणम् अभवत्। वक्फ बोर्डस्य पक्षं श्रुत्वा अक्तूबर ५ दिनाङ्कस्य तिथिः दत्ता। ७ सितम्बर दिनाङ्के एव हिन्दुवादीसंस्थाः ११ सितम्बर दिनाङ्के संजौलीनगरे सभां प्रदर्शनं च कर्तुम् आह्वानं कृतवन्तः आसन्। १६३ धारा आरोपितेऽपि जनाः प्रदर्शनं कृतवन्तः, येन शान्तिः बाधिता। अस्मिन् विषये विविधखण्डानुसारं प्रकरणं पञ्जीकृतम् अस्ति। बहवः लोहदण्डैः दण्डैः च सज्जाः आसन्। महिलापुलिसकर्मचारिभिः सह दुर्व्यवहारः कृतः अस्ति। पाषाणप्रहारेन षट् पुलिसकर्मचारिणः घातिताः। सर्वकारीसम्पत्त्याः क्षतिं प्रति अपि पुलिस कार्यविधिः कुर्वन् अस्ति। सार्वजनिकसम्पत्त्याः क्षतिनिवारणविधानस्य विभिन्नाः धाराः आरोपिताः सन्ति। अधुना मुस्लिमपक्षेण एव मुस्लिमदेशे अवैधनिर्माणं ध्वस्तं कर्तुं एमसी आयुक्ताय पत्रं प्रदत्तम्।

विधायकः जनार्था मुस्लिमसमुदायस्य अस्य पदस्य स्वागतम् अकरोत्

संजौलीनगरे निर्मितस्य मस्जिदस्य अवैधसंरचनायाः विषये कोलाहलस्य अनन्तरं नगरविधायकः हरीशजनार्था मुस्लिमसमुदायस्य पदस्य स्वागतं कृतवान्। मुस्लिमसमुदायेन शान्तिनिर्माणार्थं कृतस्य उपक्रमस्य कृते हिन्दूसङ्घटनानां सहकार्यस्य अपि आह्वानं कृतवान्। सः अवदत् यत् एषः समग्रः विषयः भाजपायाः कृते प्रक्षालितः। संजौली मस्जिदस्य प्रतिनिधिमण्डलम् अपि तस्य साक्षात्कारं कृतवान्। अस्मिन् विषये जनार्था अवदत् यत् मुस्लिमसमुदायेन सामाजिकसौहार्दं निर्वाहयितुम् एषः उपक्रमः कृता, हिन्दूसमुदायेन अपि अग्रे आगत्य परस्परं भ्रातृत्वं निर्वाहयितुम् सहकार्यं कर्तव्यम्। सञ्जौलीनगरे हिंसकप्रदर्शनेन सः आहतः अस्ति। अस्मिन् प्रसङ्गे मातरः, भगिन्यः, बालकाः च व्याकुलाः आसन्। विद्यालयस्य बालकाः गृहं प्राप्तुं न शक्तवन्तः। सः अवदत् यत् बहिः राज्यात् आगच्छन्तः जनानां सम्यक् सत्यापनम् इति सुनिश्चित्य अधिकारिभ्यः कठोर आदेशाः दत्ताः सन्ति।

हिमाचल- संस्कृत- अकादमी, हिमाचलसर्वकारः शिमलाद्वारा ऊनाजनपदे आयोजिताः विद्यालय- स्तरीयाः संस्कृत प्रतियोगिताः

हिमसंस्कृतवार्ताः- ऊना। हिमाचल- संस्कृत- अकादमी, हिमाचलसर्वकारः शिमलाद्वारा वर्षे २०२४-२५ इत्यस्य सत्रस्य कृते विद्यालयीयानां छात्राणां संस्कृतप्रतियोगितानां शुभारम्भः ऊनाजनपदात् अभवत्। ऊनाजनपदस्य राजकीये कन्यावरिष्ठमाध्यमिके विद्यालये ऊनायां द्विशताधिकैः छात्रैः संस्कृतप्रतियोगितासु सहभागिता कृता। उद्घाटनसत्रस्य मुख्यातिथिः उपनिदेशकः प्रारंभिकशिक्षा सोमनाथ धीमानः आसीत्। राष्ट्रपतिपुरस्कारप्राप्तः सेवानिवृत्तः संस्कृतशिक्षकः डॉ. जगदीशशर्मा कार्यक्रमस्य अध्यक्षतां कृतवान्। सारस्वतातिथिरूपेण सेवानिवृत्तः प्राचार्यः संस्कृतमहाविद्यालयः श्रीनयनादेवी डॉ. नरोत्तमदत्तशर्मा आसीत्। अकादमी सचिवः डॉ. केशवानंद कौशलः अवदत् यत् विद्यालयीयछात्राणां कनिष्ठवर्गस्य द्वे प्रतियोगिते मन्त्रोच्चारणं श्लोकोच्चारणं च अभवताम् तथैव वरिष्ठवर्गस्य अपि संस्कृतगीतिका, संस्कृतभाषणं च एते द्वे प्रतियोगिते सम्पन्ने।

मन्त्रोच्चारणे सचिन शर्मा पी. ए. आर-मॉडल विद्यालयः डोहगी प्रथमम्, समरः राजकीय- वरिष्ठ- माध्यमिक- विद्यालयः हटली द्वितीयम्, वंश जसवालः राजकीय- वरिष्ठ- माध्यमिक- विद्यालयः कलरुही तृतीयम्, ध्रुवसिंहः राजकीय- वरिष्ठ- माध्यमिक- विद्यालयः खड्डुमसियाणी चतुर्थं स्थानं प्राप्तवन्तः। श्लोकोच्चारणे हर्षकौण्डलः राजकीय- वरिष्ठ- माध्यमिकविद्यालयः मन्दली प्रथमम्, भूमिबेदी राजकीय- कन्या- वरिष्ठ- माध्यमिक- विद्यालयः ऊना द्वितीयम्, सनम खान मॉडर्न वरिष्ठ- माध्यमिक- विद्यालयः अम्ब तृतीयम्, आकांक्षा राजकीय- माध्यमिक- पाठशाला धनेट चतुर्थपुरस्कारं प्राप्नुवन्।

संस्कृतभाषणप्रतियोगितायां रिद्धिमा पी. ए. आर- मॉडल विद्यालयः डोहगी प्रथमम्, मनीषा कुमारी राजकीय- वरिष्ठ- माध्यमिक- विद्यालयः बढेरा द्वितीयम्, कामिनी देवी राजकीय- वरिष्ठ- माध्यमिकविद्यालयः बंगाणा तृतीयं, सारिका भारद्वाजः राजकीय- वरिष्ठ- माध्यमिक- विद्यालयः मन्दली च चतुर्थं स्थानं प्राप्तवन्तः।

संस्कृतगीतिकाप्रतियोगितायां किरण राजकीय- वरिष्ठ- माध्यमिक- विद्यालयः समूरकलां प्रथमं, हर्षिता राजकीय- वरिष्ठ- माध्यमिक- विद्यालयः बंगाणा द्वितीयम्, ऋषिता राजकीय- वरिष्ठ- माध्यमिक- विद्यालयः मन्दली तृतीयम्, दिशा वर्मा राजकीय- वरिष्ठ- माध्यमिक- विद्यालयः टक्का चतुर्थम् पुरस्कारं प्राप्नुवन्। एवमेव त्रीणि स्थानानि प्राप्य राजकीय- वरिष्ठ- माध्यमिक- विद्यालयः मन्दली सर्वोत्तमः विद्यालयस्य पुरस्कारं प्राप्नोत्।

पुरस्कारवितरणसमारोहस्य मुख्यातिथिः उपनिदेशकः उच्चशिक्षा राजेन्द्र कौशलः विजेतृन छात्रान् पुरस्कृतवान्। असौ स्वीये सम्बोधने अकथयत् यत् संस्कृतस्य संवर्द्धनाय छात्रेषु अभिरुचि-उत्पादनाय च संस्कृत- अकादमीद्वारा प्रशंसनीयं कार्यं क्रियते। यत्र गतवर्षे ऊनायां प्रतिभागिनां संख्या १५० आसीत् तत्रैव अस्मिन् वर्षे २२५ यावत् अभवत् एतद् संस्कृतक्षेत्रे छात्राणाम् रुचिः वर्धते इति प्रदर्शयति।

संस्कृतभारती, गीरसोमनाथस्य नवम्बरमासस्य नियतमासिक- संस्कृतसम्भाषणशिबिरस्य सम्पूर्तिसमारम्भः समायोजितः

हिमसंस्कृतवार्ताः - जगदीश डाभी

गुजरातम् (वेरावलम्) १०/०९/२०२४ तमे दिनाङ्के संस्कृतभारती, गीरसोमनाथस्य नवम्बरमासस्य नियतमासिक- संस्कृतसम्भाषणशिबिरस्य सम्पूर्तिसमारम्भः आयोजितः आसीत्। तस्मिन् सौराष्ट्रप्रान्तस्य सहमन्त्री ललीतभाई पटेल, अतिथिरूपा सरस्वतीविद्यालयस्य शिक्षिका वर्षाबेन करगठवा, गीरसोमनाथस्य जनपदसंयोजकः डॉ. डी. एम. मोकरिया, डॉ. आशाबेन माढक, डॉ. जानकीशरण आचार्यः, दीनाबेनभट्टः, पायलबेन विसावाडिया, नगरजनाः, छात्राः च उपस्थिताः आसन्। कार्यक्रमस्य प्रारम्भः दीपप्रागट्येन अभवत्। पुष्पगुच्छैः महानुभावानां स्वागतम् कृतम् आसीत्। प्रतिभागिभिः अनुभवकथनम्, कथा, परिचयसम्भाषणम्, लघुनाटकम् इत्यादयः सांस्कृतिककार्यक्रमाः कृताः आसन्। तेभ्यः 'वदतु संस्कृतम्' पुस्तिकाः अपि प्रदताः। कार्यक्रमस्य सञ्चालनं पायलबेन विसावाडिया कृतवती आसीत्।

नागार्जुनसंस्कृतमहाविद्यालये

सितम्बरमासस्य एकादशदिनाङ्कादारभ्य द्वितीयं संस्कृतसम्भाषणशिविरमारब्धम्

हिमसंस्कृतवार्ताः दरभङ्गा बिहारम्। बिहारराज्यस्य दरभङ्गाजनपदान्तर्गते कविनागार्जुनजन्मभूमौ अवस्थितेन नागार्जुनसंस्कृतमहाविद्यालयेन सितम्बरमासस्य एकादशदिनाङ्कादारभ्य द्वितीयं संस्कृतसम्भाषण-शिविरमारब्धम्। शिविरस्योद्घाटनं कुर्वता महाविद्यालयस्य प्रभारिप्रधानाचार्येण डॉ. रामसंयोगरायवर्येण प्रोक्तं यत् संस्कृतभाषा संस्कारेण संस्कृत्या च समन्विताऽस्ति, या अस्मान् मूल्यपरकं जीवनं जीवितुं शिक्षयति। कार्यक्रमस्य संयोजकेन महाविद्यालयस्य दर्शनविषयस्य सहायकप्राध्यापकेन डॉ. छबिलालन्यौपानेमहोदयेन प्रोक्तं यत् संस्कृते संयमितम् अनुशासितं च जीवनं जीवितुं सर्वाण्यपि उदात्तत्त्वानि निहितानि सन्ति। कार्यक्रमेऽस्मिन् महाविद्यालयीयच्छात्र-छात्राणां सहभागिता सक्रिया आसीत्। अवसरेऽस्मिन् महाविद्यालयस्यान्यैः शिक्षकैः कार्यालयकर्मिणा च संस्कृतभाषासम्बद्धा स्व-स्वविचाराः प्रकटीकृताः।

स्व. लोकनाथोपाध्यायस्य संक्षिप्तपरिचयः

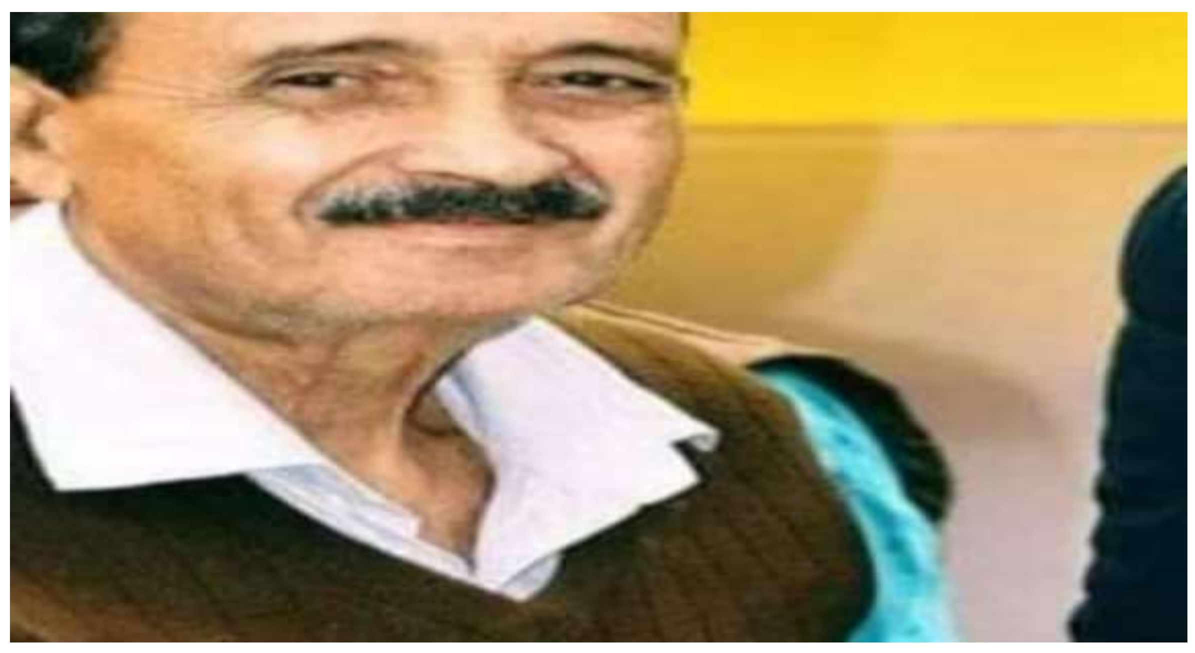

असमराज्यस्य नदुवारसमष्टयन्तर्गतस्य दोलापानी इति ग्रामे १२/०९/२०२४ दिनाङ्के दिवङ्गतः अस्माकम् आवुत्तः (अग्रजापतिः) लोकनाथोपाध्यायः अत्यन्तम् अमायिको जनः अवर्तत्। मन्त्रितः सामान्य-जनपर्यन्तं सर्वैः सह सः अतीव स्नेहपूर्वकम्, आदरपूर्वकञ्च व्यवहरति स्म। आबालवृद्धं सर्वान् प्रति तस्य हितभावना, सहभागिता वा अत्यन्तं श्लाघ्या आसीत्। दक्षिणसतिया- ग्रामपञ्चायतस्य सभापतित्वेन सः नैरन्तरेण तृतीयपर्यायपर्यन्तं (साकल्येन पञ्चदशवर्षाणि) पञ्चायतनिर्वाचने जितवान्, निष्ठापूर्वकं सामाजिकदायित्वं च निरूढवान्। पुनः अन्तिमपर्याये सः 'काउन्सिलरत्वेन पञ्चायतनिर्वाचने विजित्य, ततोऽपि उत्साहपूर्वकं सर्वैः सामाजिकैः सह प्रीतिपूर्वकं सम्मिल्य पञ्चवर्षाणि यावत् स्वदायित्वं परिपालितवान्। एवम् आहत्य विंशतिवर्षाणि तेन समाजसेवा कृता। स अत्यन्तं समाजप्रियो जनः आसीत्। स्वसुखं, गृहपरिवारादिचिन्तनमपि विसृज्य तेन एकनिष्ठया समाजसेवा हि कृता। स मृदुभाषी, हसन्मुखः, प्रियङ्करः च आसीत् इत्यतः तस्य परिचिताः जनाः अनेके, मित्राणि चापि असङ्ख्यानि आसन्। परन्तु खेदस्य विषयो यत् स अद्य अस्मान् सर्वान् अभिजनान्, मित्राणि च परित्यज्य एकाकी एव परलोकं श्रितवान्। एतादृशः अमायिकः, निरपेक्षः, कर्मनिष्ठो जनः अद्य लोके दुर्लभ एव। सप्तषष्ठीवर्षीयः स, एतावति लघुवयसि एव सर्वान् त्यक्तवान् इत्येव सर्वेषाङ्खतेऽत्र दुःखस्य कारणं जातमस्ति। श्रीपरमात्मा तस्मै चिरशान्तिं दद्यात्! ॐ शान्तिः!

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य भोपाल-परिसरे शोधप्रस्तावलेखन-कार्यशाला अनुष्ठिता

हिमसंस्कृतवार्ताः- प्रवेशकुमारशुक्लः, भोपालः। केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य भोपालपरिसरे शिक्षाचार्यच्छाणां कृते द्विदिवसीय शोधप्रस्तावलेखन- कार्यशालायाः आयोजनमभूत्। आदौ सुरभारतीसमुपासनेन इयं कार्यशाला प्रारम्भा। विषयविशेषज्ञत्वेन डॉ. हरिसिंहगौर- विश्वविद्यालयतः शिक्षाशास्त्रविशारदाः प्रो. संजयशर्ममहाभागाः समागताः, ते शोधच्छात्राणां समस्यायाः निवारणं कथं स्यात्, तथ्याधारित- संस्कृतशोधप्रविधीनां सुष्ठुः प्रयोगः कथं करणीयमित्यादि विषये बोधिताः। समन्वयकाः शिक्षाशास्त्रविशारदाः प्रो. सोमनाथसाहुमहोदयाः आगतानामतिथीनां वाचिकस्वागतं कृतवन्तः। अध्यक्षपदमलंकुर्वन्तः सुकवयः परिसरनिदेशकाः प्रो. रमाकान्तपाण्डेयवर्याः निगदितं यत् "यदिहास्ति तदन्यत्र यन्नेहास्ति न तद् क्वचिद् अर्थात् शास्त्रे सर्वं विद्यते अतः तथ्याधारितशोधकार्यं करणीयम्। सभायाः सञ्चालनं डॉ. कृष्णकान्ततिवारिवर्याः कृतवन्तः। डॉ. कालिकाप्रसादशुक्लवर्याः, अंकुरपाण्डेय, समस्तविभागीयाः आचार्याः, शोधछात्राश्च समुपस्थिताः आसन्। शिक्षाशास्त्रविद्याशाखायाः वरिष्ठाचार्याः प्रो. अशोककुमारकछवाहमहाशयाः सर्वेषां समुपस्थितानामाचार्याणां धन्यवादज्ञापनं कृतवन्तः। अन्तिमे शान्तिमन्त्रेण कार्यशालायाः समुद्घाटनसत्रं सुसम्पन्नं जातम्।

मुख्यमंत्री पुष्करधामी करिष्यति संस्कृतसंगोष्ठ्याः उद्घाटनम्

हिमसंस्कृतवार्ताः- कुलदीपमैन्दोला, हरिद्वारम्। संस्कृतभारतीद्वारा प्रतिवर्षं संस्कृतकार्यवर्धनाय संघटनवर्धनाय च अखिलभारतीया गोष्ठी आयोज्यते। अस्मिन् वर्षे इयं गोष्ठी सितम्बरमासस्य १५-१६ दिनाङ्कयोः पुण्यतीर्थे हरिद्वारनगरे भविष्यति। कृपया गोष्ठ्याः उद्घाटनसत्रे भवन्तः उपस्थिताः भूत्वा अस्माकम् उत्साहं वर्धयन्तु इति सादरं प्रार्थ्यते। उद्घाटन-कार्यक्रमः १५ सितम्बर २०२४ दिनाङ्के रविवासरे प्रातःकाले ०९:०० वादने श्रीव्यासमन्दिरे, हरिपुरकलाहरिद्वारे वर्तते। यत्र पूज्यश्रीस्वामी चिदानन्दसरस्वती महाराजपरमाध्यक्षस्य, परमार्थनिकेतन- आश्रम- ऋषिकेशतः पावनसानिध्ये च पुष्करसिंहधामी माननीयमुख्यमन्त्री, उत्तराखण्डस्य अखिलभारतीयगोष्ठ्याः उद्घाटनं करिष्यति। अस्याः गोष्ठ्याः कार्यक्रमाध्यक्षः प्रो. गोपबन्धुमिश्रः अखिलभारतीय- अध्यक्षः, संस्कृतभारत्याः वर्तते। सारस्वत-अतिथिः के. श्रीनिवासप्रभुः अध्यक्षः, श्रीकाशीमठसंस्थान-न्यासवाराणसीतः सादरं वर्तते च निवेदिका जानकीत्रिपाठी प्रान्ताध्यक्षा संस्कृतभारती उत्तराञ्चलतः सादरोपस्थिता भविष्यति।

लघुकाश्यां नाभानगरे नवदिनाङ्कतः प्रचलदस्ति सम्भाषणशिबिरम्

हिमसंस्कृतवार्ताः, पटियाला। पंजाबप्रान्ते संस्कृतभारत्याः कार्यक्रमाः दिनं दिनं प्रवर्धमानाः सन्ति। विशेषतः पटियालाविभागस्य नाभानगरे गर्तिरेषा अस्ति काचिदधिका तीव्रा। यत्र मासेऽसस्मिन्नैव जातं चतुर्णां सम्भाषणशिबिराणामायोजनम्। अस्मै तत्रत्याः कार्यकर्तारः सन्ति प्रशंसार्हाः। नाभानगरे एव विगतात् सितम्बरमासस्य दश दिनाङ्कात् सामाजिकेभ्यः आरब्धं नवीनमेकं सम्भाषणशिबिरम्। शिबिरमेतद् नगरस्य बठिण्डियाक्षेत्रान्तर्गते हनुमन्मन्दिरे प्रचलत् अस्ति यत्र प्रतिदनं सांयकाले अष्टतः नववादनपर्यन्तं भवति एषा कक्षा। कक्षायां विंशत्यासन्नाः सामाजिकाः संस्कृतशिक्षणं प्राप्तुं नाभानगरस्य सामाजिकेषूत्साहः दर्शनीयः भवति। संस्कृतभारत्याः विस्तारकेण मनीशेन प्रचालितस्य शिबिरस्य संयोजकः अस्ति नाभानगरीयः भूपेशवंसलः। शिबिरेऽस्मिन् सह-शिक्षिकारूपेण भवति अर्शदीपवर्या। श्रीकान्तयुवीशर्मा, मन्दिरपुरोहितः प्रकाशवर्यः आयोजकेषु मुख्यभूमिकायामुपस्थिताः।

प्रेमस्वरूपिणी श्रीराधा

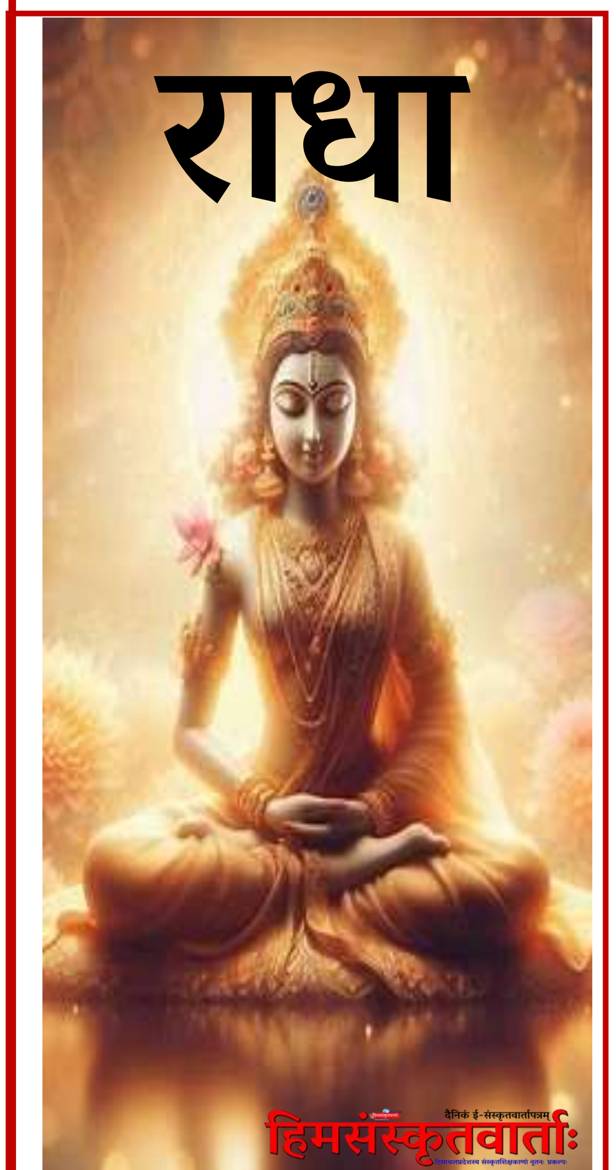

सा मोक्षकाङ्क्षिणी राधा
गोपी कृष्णसखी तथा।
कृष्णस्याधरे वेणुः
हृदये स्पंदनं यथा ।।
सर्वं कृष्णमयं विश्वं
राधामयस्तु माधवः।
शाश्वतस्नेहचिह्नन्तु
शक्तिः पराऽच्युतस्य वै।।
मग्नो रासविलासे वै
मोहनः सह राधया।
परं वृन्दावनत्यागात्
विरहव्याकुला हि सा ।।
कदापि मेलनन्नैव
एतत् वै मनुचिन्तनम् ।
दूरे वा न समीपे तौ
परस्परं सदा रतौ ।।
सा तु कृष्णमयी सदा
न वियोगस्तयोः कदा।
यस्याः कृष्णमयाः प्राणाः
राधाराज्ञीं नमामि ताम् ।।

दीक्षितमानसी।

श्रीराधायाः अथवा राधाप्रेमस्वरूपस्य अवगमनम् अथवा तद्विषयकं तत्त्वविवेचनं सामान्यस्य मादृशस्य प्रेमशून्यप्राणिनः शक्तितः अत्यन्तं दूरवस्तु वर्तते

तथापि अत्र द्वित्रान् शब्दान् लेखितुं दुस्साहसः विधीयते । श्रीराधायाः प्रेम अचिन्त्यम् एवम् अनिर्वचनीयं वर्तते । तस्य यथार्थं वर्णनं कर्तुं न श्रीराधा समर्था, न वा श्रीमाधवः हि समर्थः । परन्तु एतन्मात्रन्तु वक्तुं शक्यमेव यत् तत् प्रेम परमं विशुद्धं तथाच परमोज्ज्वलं स्यादिति । स्वर्णखण्डं वारं वारम् अग्निना दहेम तर्हि तत्र स्थितं विजातीयं कल्मषादिकं भस्मीभूतं भवेत्, तदनन्तरं तत् स्वर्णं यथा अत्यन्तं विशुद्धं उज्ज्वलञ्च जायते, तद्वत् हि राधाप्रेम केवलं विशुद्धं प्रेम वर्तते । परन्तु तत् स्वर्णवत् दह्यते चेन्मात्रं विशुद्धं भवति इति न, तत्तु सर्वदा सहजं स्वाभाविकञ्च । सच्चिनानन्दमयस्य पार्श्वे कुतः वा अन्यत् विजातीयवस्तु आगच्छेत् ? एतत्तु साधकानुद्दिश्य उच्यमानमस्ति यत् साधनातः परिपक्वताः यदा आगच्छेत् तदा तत्प्रेमभावस्य प्राप्त्यनन्तरं साधकस्य हृदये स्थितं रागद्वेषकामादिकं सर्वथा नष्टं भवेत् इति, तथाच तस्य प्रेम अत्यन्तं परिशुद्धतां प्राप्नुयात् । श्रीराधायाम् इदं दिव्यप्रेम सहजस्वाभाविकम् एवं परमोच्चशिखरारूढं वर्तते । अस्य राधाप्रेम्णः अपरं नाम 'अधिरूढ-महाभावः' इत्यस्ति । अस्मिन् केवलं 'प्रियतमसुखम्' हि प्रधानं सर्वञ्चेति । ओं प्रेमस्वरूपिण्यै राधाराज्ञै नमो नमः ! शुभम् ! श्रीनारदः

असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

CIET-NCERT इति संस्थया ई-पाठ्यसामग्रीणां निर्माणार्थम् अन्तर्जालमाध्यमेन आभारते प्रथमचरणस्य प्रशिक्षणकार्यक्रमः चाल्यते

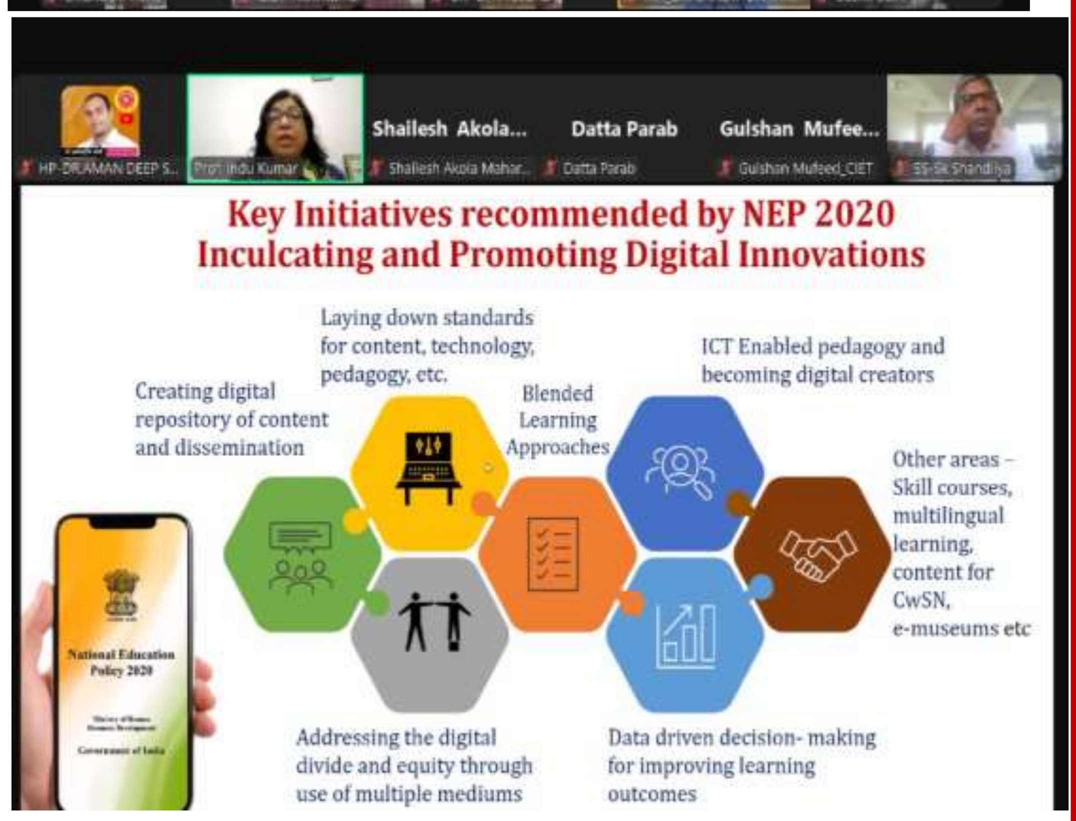

हिमसंस्कृतवार्ताः 13 सितम्बर। CIET- NCERT इति संस्थया भारतस्य सर्वेषु राज्येषु शिक्षकाणां विविधगुणवत्तायुक्तानां ई-पाठ्यसामग्रीणां निर्माणार्थं प्रथमचरणस्य प्रशिक्षणकार्यक्रमः सितम्बरमासस्य नवदिनाङ्कात् त्रयोदश दिनाङ्कपर्यन्तम् आयोज्यते। अस्यां कार्यशालायां 19 राज्येभ्यः केन्द्रशासितप्रदेशेभ्यश्च सम्भवतः भारतस्य 300 शिक्षकाः प्रतिभागितां कुर्वन्ति। कार्यशालायां वर्तमानसमये अन्तर्जालीयमाध्यमैः कृत्रिम बुद्धिः (ए. आई.) इत्यस्य प्रयोगेण शिक्षणसामग्रीणां निर्माणविषये प्रायोगिकानि सत्राणि प्रचलन्ति। प्रातः सार्धनववादनात् सायं पञ्चवादनपर्यन्तं कार्यशालायाः प्रतिदिनम् आयोजनं क्रियते यत्र सीआईईटी संस्थायाः निपुणाः शिक्षकाः प्रशिक्षकाश्च स्वानुभवेन ई-सामग्रीनिर्माणस्य प्रशिक्षणं दास्यन्ति। प्रशिक्षणमिदं जूम इति अन्तर्जालीयमाध्यमेन प्रचलति। कार्यक्रमस्य चतुर्थे दिवसे गुरुवासरे ए. आई. इत्यस्य प्रयोगेण ई-सामग्र्याः निर्माणविषये विस्तृततया चर्चा अभवत्। ध्यातव्यमस्ति यत् अस्मिन् प्रशिक्षणे सीबीएसई, सैनिकविद्यालयाः, एससीईआरटी सदृशानां संस्थानां शिक्षकाः प्रतिभागितां कुर्वन्ति। अस्यां कार्यशालायां हिमाचलस्य आहत्य 12 शिक्षकाः प्रशिक्षणं प्राप्नुवन्ति।